

ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ МЕДІЙНИХ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ковтун Єлизавета Федорівна, старша викладачка

кафедри теорії і методики змісту освіти КЗ “Сумський обласний ІППО”

***Анотація.** У статті розглянуто особливості використання Internet ресурсів у дошкільній освіті. Висвітлено організацію інтегрованої діяльності з дітьми старшого дошкільного віку та визначено ефективність використання сучасних методів і прийомів у такій діяльності для формування медійних та інформаційних навичок у дошкільників.*

Ключові слова: дошкільна освіта; інтеграція; медійні та інформаційні навички; освітні лінії; дослідницька діяльність.

Вступ. На сучасному етапі розвитку українського суспільства спостерігаємо перехід від пріоритету індустріальності до інформативності. Інформаційний продукт став певною практичною цінністю, завдяки якій можна отримати нові конкретні результати. У всіх сферах життєдіяльності людини поновлюється техніка, змінюються технології, удосконалюється комп'ютеризація, з'являються нові види діяльності та нові види відпочинку і, як наслідок, маємо нові знання для дорослих та нові навички для дітей. У процесі реформування дошкільної освіти педагоги оволодівають медіазасобами у вигляді комп'ютерних програм, інноваційних технологій та користуються соціальною мережею як одним із основних засобів міжособистісних взаємин.

У сучасному світі діти дошкільного віку також користуються різними медіазасобами: телефони, планшети, телевізори тощо. То ж, особливим аспектом формування життєвої компетентності є формування медійних та інформаційних навичок. Педагог закладу дошкільної освіти не стільки має навчити дошкільнят, як користуватися різною інформацією, а пропонує досягнути доступну інформацію, здобути, проаналізувати та створити свою. На нашу думку, це можна зробити у процесі інтегрованої діяльності, використовуючи сучасні методи та прийоми.

Мета дослідження. Маємо на меті дослідити наявні можливості інтеграції освітньо-виховного процесу у формуванні медійних та інформаційних навичок у дошкільників.

Матеріали і методи дослідження. Аналіз наукових досліджень (Н.Гавриш, І. Бех, І.Зязун, К. Крутій, В. Ільченко, І Кіндрат, М. Вашуленко, О. Савченко) свідчить про актуальність проблеми у сучасній освіті. К. Крутій визначає поняття «інтеграція» як природний динамічний процес взаємопроникнення і взаємозв'язок елементів, розділів та освітніх напрямів на основі системного і різнобічного розкриття процесів і явищ, спрямований на забезпечення цілісності знань і умінь дітей дошкільного віку [1]. Отже, сутність інтегрованого підходу до освіченості та вихованості дітей дошкільного віку полягає у об'єднанні методів та методичних прийомів навколо однієї теми у різних видах дитячої діяльності, залучення дошкільників до процесу активного самостійного здобуття знань у процесі дослідництва, забезпечення можливості застосовувати набуті знання та уміння з різних освітніх ліній у практичній діяльності.

Матеріали для об'єднання теми можуть бути різні: від іграшки чи предмету побуту до інформаційного повідомлення в Internet. І нам треба підібрати такі матеріали, які б надзвичайно зацікавили дітей, мотивували дитяче дослідження, стали знаннєво центричними, спрямованими на оволодіння певною сумою знань, умінь та навичок. Дійсно, сьогодні багато цікавого, незвичайного, здатного мотивувати до дослідження знаходимо саме в мережі Internet. Відшукуємо ілюстрацію, яка є дуже цікавою, на предмет того, чи є так насправді.

Нам треба з'ясувати, чи справжні яблука на фото.

Для цього досліджуємо саму ілюстрацію, використовуючи прийоми критичного мислення. Алгоритм може бути таким: опис (відтворення інформації); порівняння (з яблуками, які ростуть у нашому саду); пофантазуй (або фантазії художника); здивування (або інші емоції); не помічене (ніхто не помітив, що...); добери текст до ілюстрації (про що хочеться сказати); загадка

(самостійне складання описової загадки); діалог (уявлюваний, з ким хочеться поговорити, або об'єднатися у пари); питання для роздумів; постав питання; факт/вігадка/судження [2, 10-12]. У процесі такої роботи спонукаємо дітей висловлювати гіпотези, відстоювати свою думку, бути активними у діалогах. Проте питання є таким, що потребує додаткового дослідження і це є мотивацією для подальшої дослідницької діяльності.

Разом із дітьми складаємо план дослідження, у процесі якого будемо реалізувати завдання у різних освітніх лініях Базового компонента дошкільної освіти. За методикою О. Савенкова картки із позначенням методів і будуть планом дослідження: порозмірковувати самостійно (ми вже багато знаємо про цей фрукт); запитати в іншої людини (наприклад, у старшого брата чи сестри, у батьків); подивитись по телевізору (передачі про вирощування фруктів); поспостерігати (безпосередньо у яблуневому саду і, по-можливості, отримати знання про те, чому яблука падають); провести експеримент (порізати яблука на компот, запекти яблука, вичавити сік тощо); зв'язатися із фахівцями

(запросити садівника, дієтолога тощо); прочитати у книзі (зокрема, в енциклопедії, художніх творах); отримати інформацію з комп'ютера [4].

У процесі складання плану дослідження залучаємо усіх дітей до активного полілогу. Для реалізації плану можна об'єднатися у невеликі команди, скажімо у трійки і тоді кожна трійка відповідатиме за окремий пункт. Таким чином, напрацьовуємо колективний продукт інформативного характеру. Діти вчаться працювати разом, брати відповідальність за представлення такого продукту від імені команди. Дослідження триває протягом тижня.

Працюємо над реалізацією завдань в освітній лінії «Дитина у природному довкіллі». Різними способами діти отримують інформацію, що яблука вирощують у різних країнах світу. Що є гавайські гірські яблука і у них природня інша форма, а є, так звані, кремкові яблука і у них природній інший смак. Що найбільше яблуко виростили у Японії і його вага майже два кілограми, а найменшим яблечком вважають нашу українську «раєчку». Діти «здобули інформацію» що існує Всесвітній день яблука, який святкують 21 жовтня. Активізували дитячий досвід згадками про те, що в Україні є ще і своє свято яблука, то є Яблучний спас. Розширюючи знання дітей про сорти яблук, згадуємо про одне із природних чудес світу «Яблуню-колонію», яка знаходиться в нашій, Сумській області, на Кролевеччині. За допомогою мультимедійних засобів здійснюємо віртуальну екскурсію до цього заповідника, у процесі якої реалізуються завдання різних освітніх ліній.

На практиці пересвідчуємося, що за умови доцільного використання методів та прийомів спрацьовує компетентнісний підхід у формуванні мовленнєвих навичок. Успішними виявилися такі методи: робота з картиною «Збір урожаю», складання натюрмортів та їх презентація, робота з літературними текстами та відео, захист проєктів.

Працюючи над формуванням особистісних якостей дошкільника використовували оповідання В.Сухомлинського «Яблуко в осінньому саду», мультиплікаційні фільми морального змісту. Цікавою виявилася зустріч із дієтологом, змістовою частиною якої було мотивувати дітей до турботи про

своє здоров'я, розширити знання про користь свіжих фруктів. Після цього діти виявили бажання попрацювати над рекламою яблучного соку. У ході такої діяльності малеча багато дізналася про рекламу як медійний продукт. Презентували рекламу молодшим дітям і це було цікаво і дітям, і батькам.

Широкий діапазон методів щодо формування навичок соціально-морального змісту. Робота із прислів'ями (Рум'яне яблуко само себе не хвалить; Не виростеш яблуню – не з'їси яблуко); соціально-моральні етюди; перегляд мультфільму «Тракторець-молодець» (моральний аспект – взаємодопомога при збиранні урожаю яблук); робота з аудіоказкою «Яблуко» (моральний аспект – поділись із друзями) та інші. Робота у командах сама по собі сприяла реалізації завдань освітньої лінії «Дитина у соціумі».

Вагому частину проекту зайняли ігри різного характеру на відповідну тематику: розвивальні ігри, дидактичні, ігри малої рухливості. Така ігрова діяльність передувала грі-стратегії «До фруктового столу» у якій діти виявляли навички, здобуті у ході інтегрованої діяльності.

В освітній лінії «Дитина у світі культури» для розуміння інформації із джерел культури використовували не тільки ілюстрації, а також репродукції картин видатних художників, зокрема К. Білокур «Богданівські яблука», досить цікавою була робота з картинами-загадками. Синтезом роботи стала репродукція картини українського художника Олега Шупляка «У яблуневому саду» (категорія двовзори, цикл «Рідна земля»). Це зумовило дітей створювати свої картини-загадки, аргументувати свій вибір, презентувати продукт роботи з другом (працювали парами). Творчим аспектом у художньо-продуктивній діяльності стала робота у техніці «Зентагл», де основою були площинні яблука «Подарунок мамі, братику, другу, собі....».

У реалізації завдань «Дитина у сенсорно-пізнавальному просторі» віртуально побували у саду за мотивами оповідання В.Сухомлинського «Восени пахне яблуками». Обґрунтували, що інформацію можна не тільки чути вухами, або бачити очима, а нам її допомагають сприймати такі органи чуттів, як ніс, язик, шкіра – на дотик, смак тощо. Красу яблуневому саду нам

допомогли відчуті очі; носик відчув аромат стиглих яблук; вуха розпізнали, як співає цвіркун, шепоче листя; пальчики відчули, яке яблуко гладеньке, а яблунева кора жорстка тощо. З'ясували, чим ще пахне восени (грибами, дощем, опалим листям), за допомогою ігор-медитацій викликали почуття замріяності, спокою, комфорту.

Діти заохочували батьків до здобуття інформації щодо теми. Під кінець тижня інформацію групували та презентували у командах. З'ясували, що фотосвітлина справжні і перевірили цю інформацію. Зокрема, переглянули репортаж у новинах каналу 1+1 «Усміхнені яблука». Як виявилось, яблука зі смайликами та іншими наліпками вирощують у Китаї, Японії і у нас, в Україні. У Вінницькій області [3].

Результати дослідження. У ході наукового дослідження, яке було організовано з використанням сучасних методів інтегрованого навчання, у дітей сформувалися наступні медійні та інформаційні навички: діти знають, що існують різні джерела інформації: книги, фільми, інтернет, інші люди; знають, що інформація існує у різних формах: фотосвітлина, повідомлення у новинах, відомості із енциклопедії тощо; розуміють, що коли необхідна допомога у зборі інформації, то треба попросити про допомогу дорослих; усвідомлюють, що

збирати інформацію корисно, оскільки треба буде ухвалювати колективне рішення; знають, що інформація може бути неправильною і, якщо є сумніви то інформацію можна перевірити.

Діти усвідомлюють, що візуальна інформація, то є не тільки картинка чи ілюстрація, а і картина видатного художника, і натюрморт, створений власноруч; усвідомлюють, що інформацію можна передавати не тільки словами, а і мімікою, жестами та ін.; розуміють, що інформацію можна отримати із загадки, прислів'я тощо.

Формувалися початкові навички медіаторчості, так як діти усвідомили, що реклама є тим медіапродуктом, який можна створити самостійно, що реклама може бути висловлена, як словами, так і зображеннями.

Оскільки, діти працювали у командах, формувалися соціально-моральні та мовленнєві навички: аргументувати свою думку, відстоювати її, погоджуватися із колективним рішенням, вміти презентувати мовленнєвий продукт беручи на себе відповідальність за спільне рішення.

Висновки. Отже, сучасний етап суспільного розвитку людства дослідники кваліфікують як інформаційне суспільство, основним ресурсом якого є інформація. Формувати медійні та інформаційні навички у дітей потрібно із дошкільного віку, так як найменші діти є споживачами інформації, тож мають вміти користуватися нею та створювати свою інформацію, яка би була конкурентно спроможною у соціумі.

Широкі можливості для формування таких навичок дає інтеграція освітньо-виховного процесу, оскільки об'єднання методів та методичних прийомів навколо однієї теми у різних видах дитячої діяльності, залучення дітей до процесу активного самостійного здобуття інформації забезпечує можливість застосовувати набуті знання та уміння з різних освітніх ліній Базового компонента у практичній діяльності і, таким чином сприяє формуванню життєвої компетентності дошкільників.

Abstract. This article discusses the peculiarities of using Internet resources in preschool education. The organization of integrated activities with children of older preschool age is highlighted and the effectiveness of the use of modern methods and techniques in such activities for the formation of media and information skills in preschoolers is determined.

Keywords: preschool education; integration; media and information skills; educational lines; research activities.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Крутій К. Інтеграція в дії. Катерина Крутій. Дошкільне виховання. 2018: №7; 2-7
2. Медіаграмотність і критичне мислення в закладі дошкільної освіти. Навчально-методичний посібник. За редакцією О.В.Волошенюк; В.Ф. Іванова; Г.А. Дегтярьова. Київ: АУП, ЦВП, 2020: 11-79
3. На Вінничині виростили «усміхнені» яблука. Репортаж ТСН. Канал 1+1. URL: <https://youtu.be/O-n8OlpMJSk> Доступ 02.11.2020.
4. Савенков О. Пробудити дослідника в дитині: організація навчально-дослідницької діяльності старших дошкільнят. Олександр Савенков. Дошкільне виховання. 2013: №2; 2-7